

InDret

Carta o testament?

Comentari a la STSJC núm. 27, 16.9.2002

Esteve Bosch Capdevila
Facultat de Ciències Jurídiques
Universitat Rovira i Virgili

Working Paper de Dret Català núm.: 6
Barcelona, juliol de 2003

www.indret.com

Sumari

1. Introducció
2. Les decisions del Jutjat de Primera Instància i de l'Audiència Provincial
3. La decisió del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya
4. Principals problemes jurídics que es plantegen en el plet
 - 4.1. «Animus testandi» i testament atorgat en forma epistolar
 - 4.2. Institució a títol universal o particular

1. Introducció

Amb data 6 d'abril de 1981, la Sra. Maria C. S. va trametre una carta a un creditor seu, el Sr. Angel de M. H. on li deia el següent:

"... Em vaig espantar molt i el primer que vaig fer va ser fer testament dels meus béns, i ho he repartit de la manera següent:

1r.- Les cases que tinc al poble les he destinat a la Beneficència, però jo seré usufructuària, és a dir, podré gaudir dels lloguers mentre jo visqui.

2n.- Bar i Restaurant: cobraré els lloguers però en faltar jo, aquests ingressos es destinaran per als necessitats i malalts del poble.

3r.- El meu pis quedarà per a una família, del primer poble en què jo havia estat mestra, en la qual jo vivia i que tant m'estimaven i m'han volgut sempre.

4rt.- El terreny que posseeixo al costat de la casa del Doctor, ja l'he venut, ja han fet una paga de 200.000 pessetes, al cap de dos mesos lliuraran 1.800.000 pessetes i els altres 2 milions els pagaran durant 10 mesos, satisfent 200.000 pessetes cada mes. Quan jo rebí aquesta segona paga, pagaré a vos. I el diner que sobri, més els avançaments que jo faci durant el temps que Déu em doni de vida, es repartirà amb els meus tres cosins i vos.

Aquest és el meu testament".

El dia 3 de maig de 1985 va morir, a Calella de Palafrugell, la Sra. Maria C. S., sense que constés que hagués atorgat cap testament, malgrat el que deia la carta. En canvi, aquesta carta va ser presentada pel seu destinatari, el Sr. Angel de M. H., davant del jutge per a la seva protocolització com a testament hològraf, pretensió que aquest va estimar per interlocutòria de 12 de maig de 1986. Anys després, el seu nebot i parent més proper, el Sr. José C. M., va interposar una demanda davant del jutjat de primera instància de Sant Feliu de Guíxols en la que demanava que es declarés nul aquell pretès testament hològraf, que se'l declarés únic hereu ab intestat de la causant, i, subsidiàriament, per al cas que es donés al pretès testament hològraf valor de codicil, que, com a hereu intestat, se li reconegué el seu dret a la quarta falcídia.

La sentència de 13 d'octubre de 1998 del Jutjat de 1ª. Instància núm. 2 de Sant Feliu de Guíxols va desestimar la demanda. Aquesta sentència va ser confirmada per l'Audiència Provincial de Girona, Secció 1a., en sentència de 11 de juny de 2001. Contra aquesta darrera sentència es varen interposar els recursos extraordinaris per infracció processal i de cassació davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, d'acord amb la regla 6a. de la Disposició Final 16a. de la LEC. El TSJC, amb sentència de 16 de setembre de 2002 (MP: ***), resolgué en primer lloc el recurs per infracció processal, que estimà i, en conseqüència, ja no passà a resoldre el recurs de cassació, sinó que, d'acord amb la regla 7a. i l'apartat 2n. de la regla 8a. de la Disposició Final 16a. de la LEC, procedí a dictar una nova sentència, en la qual va declarar la nul·litat del testament hològraf de la Sra. Maria C. S., que tampoc no havia de valer com a codicil, i que l'actor era l'hereu intestat de l'esmentada senyora com a nebot seu.

La qüestió central que es planteja és si l'esmentada carta constituïa o no un acte de darrera voluntat. Tot i que tant la doctrina com la jurisprudència admeten el testament en forma epistolar

(sempre, és clar, que reuneixi els requisits de l'art. 120 CS), és molt discutible que aquesta carta constituís realment un testament –o un codicil- ja que no quedava gens clar que contingués una voluntat de testar. Efectivament, tot i que la carta acaba dient: *“Aquest és el meu testament”*, en realitat la causant explicava en ella a un creditor seu quines eren les disposicions que suposadament havia fet en un testament anterior: *“... el primer que vaig fer va ser fer testament dels meus béns, i ho he repartit de la manera següent...”* .

Una altra qüestió – que només tindria transcendència en l'hipotètic cas que s'admetés que l'esmentat document constituïa un acte de darrera voluntat- és si en la carta es contenia una institució a títol universal – universalitat que, si de cas, només es podria trobar al final de la carta, quan la Sra. Maria C. S. deia: *“I el diner que sobri, més els avançaments que jo faci durant el temps que Déu em doni de vida, es repartirà amb els meus tres cosins i vos”*- amb la qual cosa es compliria el requisit de la institució d'hereu necessària per a què hi hagi testament. Si, en canvi, es considerés que només hi havia disposicions particulars, s'hauria de considerar que es tractava d'un codicil i caldria procedir, llavors, a l'obertura de la successió intestada amb la subsegüent possibilitat de reducció dels llegats en virtut del dret a la quarta falcídia que correspon a l'hereu intestat.

A més, i per tal de fixar els termes d'interès del cas per al present comentari, cal assenyalar les importants incongruències i imprecisions que, al nostre parer, conté l'esmentat document, de manera que difícilment el permeten qualificar com un testament. Vegem-ho:

1. La primera clàusula no constitueix, en rigor, una disposició per causa de mort, ja que si qui la subscriu es reserva l'usdefruit “mentre visqui”, és evident que la nua propietat s'ha hagut de transmetre per un acte *inter vivos*; amb tot, es podria arribar a entendre, davant la manca de coneixements jurídics de la testadora, que la seva voluntat és la de fer un llegat de les cases del poble a les Institucions de Beneficència.
2. En relació al “Bar i Restaurant”, diu disposar només de les rendes, però no de la propietat. Precisament el motiu pel qual s'interposa el recurs extraordinari de cassació per infracció processal és que l'Audiència s'apartà dels fonaments de fet, i aplicà aquesta clàusula com si es tractés d'un llegat de la propietat.
3. El caràcter indeterminat del beneficiari del pis: *“una família, del primer poble en què jo havia estat mestra, en la qual jo vivia i que tant m'estimaven i m'han volgut sempre”*, també planteja problemes. Tot i que la família fos determinable, s'hauria de determinar qui la integrava i com s'havia de distribuir el llegat entre els seus components (sembla que a parts iguals si la família era un matrimoni, però no està tant clar si la unitat familiar la integraven també descendents o ascendents).
4. Es qualifica com a venda el que en realitat –en el moment en què s'escriu la carta- era un dret d'opció de compra (si bé l'opció va acabar exercitant-se).
5. Però la clàusula que presenta més problemes és la darrera, on es disposa que quan es rebin els diners de la venda (en realitat, els derivats de l'exercici de l'opció de compra), es pagarà al creditor destinatari de la carta, *“i el diner que sobri, més els avançaments que jo faci durant el temps que Déu em doni de vida, es repartirà amb els meus tres cosins i vos”*. La disposició es pot entendre referida als diners que sobrin una cop pagat el creditor amb les 1.800.000 ptes. rebudes com a segon pagament de la venda d'un terreny,

més els successius cobraments que vagi fent dels dos milions restants que s'han d'anar cobrant a terminis.

2. Les decisions del Jutjat de Primera Instància i de l'Audiència Provincial

La sentència de l'Audiència Provincial de Girona, d'11 de juny de 2001 (MP: Fernando Lacaba Sánchez, JUR 2001/247488) va confirmar la del JPI núm. 2 de Sant Feliu de Guíxols, i salvà la validesa de l'esmentada carta com a testament, emparant-se en els següents arguments:

- el compliment de tots els requisits formals del testament hològraf;
- la frase final "Aquest és el meu testament";
- el principi de "favor testamenti", acceptat per la jurisprudència del TSJC;
- i el fet que, malgrat que a l'inici de la carta la causant deia que "el primer que vaig fer va ser fer testament dels meus béns", no s'hagués atorgat testament notarial, ni tampoc aparegué cap document posterior que contingués una declaració d'última voluntat.

Ara bé, l'Audiència no justificà suficientment l'important obstacle que, per a la consideració de la carta com a acte de darrera voluntat, suposa el fet que la testadora no hi disposés dels seus béns, sinó que només al·ludís a un suposat testament atorgat anteriorment que, en qualsevol cas, no aparegué mai.

Quant a la qualificació d'aquell suposat acte de darrera voluntat com a testament, i no com a codicil, l'Audiència argumentà que tot i que el document no utilitzava la paraula "hereu", "la designació d'hereu o hereus pot inferir-se dels llegats en els quals empra de forma expressa o sobreentesa diverses locucions". A partir d'aquí l'Audiència considerà que la manca d'institució d'hereu no podia prosperar com a causa de nul·litat del testament (arts. 109.1 CDCC i 136 CS) ja que la disposició de "la resta dels diners" pretesament tenia "vocació d'universalitat". Concretament afirmà que:

"En efecte, el testament hològraf, en forma epistolar, fa específica disposició de béns immobles, de diners i finalitza amb una vocació d'universalitat. Així: 1. Respecte «a les cases del poble» les destina a la Beneficència, això és, s'efectua una designació genèrica a favor dels pobres, si bé amb la lògica indeterminació dels instituïts. 2. Respecte al bar i al restaurant els lliga «a una família (indeterminada en principi) del primer poble on va exercir de mestra». 3. «El terreny del costat de la casa del Doctor» el ven i la resta de diners els reparteix entre els seus tres cosins i el Sr. Angel de Miguel». No falta, doncs, la raó de ser de la institució, que és la de salvar la contradicció que podria produir-se si s'atribueix a una persona el títol d'hereu però se li deixen només béns singulars i no una quota de l'herència".

A més a més, l'Audiència invocà les STS de 24 de gener de 1989 i de 8 de juny de 1857 per mantenir la idea que una disposició es podia considerar com a universal si requeia sobre

tots els béns que integraven l'herència, idea, per cert, errònia, ja que confon "disposició a títol universal" amb "disposició a títol singular de la universalitat dels béns".

3. La decisió del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya

La sentència del TSJC, de 16 de setembre de 2002, revocà les d'instància i declarà la nul·litat del suposat testament hològraf de la Sra. Maria C. S., basant-se en què la carta en qüestió no contenia una autèntica voluntat de testar. Així, es pot llegir:

"Efectivament, la carta dels folis 26 i 27 de les actuacions i de què ja n'hem fet esment, no és «l'acte pel qual la Sra. Maria C. S. disposa dels seus béns per a després de la seva mort» (art. 667 del C.C.), sinó que és una carta en què aquesta Senyora diu a un creditor seu, que li reclamava els diners, que ha fet un testament en el qual se'l beneficia. Aquesta carta no pot ser considerada «testament», ja que per ser el testament un acte pel qual una persona disposa per a després de la seva mort de tots els seus béns o de part d'ells, el seu contingut ha de ser l'expressió d'un «animus testandi in actu», és a dir, l'expressió de la decidida intenció del testador de disposar dels seus béns de manera definitiva «en aquelles línies que està escrivint»..."

El fet que el TSJC resolgués que la carta no valia com a disposició d'última voluntat ja no feia necessari resoldre la qüestió de si es tractava d'un testament o d'un codicil; tot i això, el TSJC afirma, també, que en cap cas el document constituïria un testament ja que faltava una "vocació d'universalitat", perquè "el repartiment a què la carta allà es refereix només afecta de manera singular als diners que li sobrin de la segona paga de la venda del terreny, i no al romanent dels béns" (FD sisè).

4. Principals problemes jurídics que es plantegen en el plet

Com hem vingut dient, la qüestió central que es planteja en aquest plet és si la carta contenia la voluntat de testar, imprescindible per a la seva consideració com un acte de darrera voluntat i, com a mera hipòtesi, si hi havia institució d'hereu, pel cas que existís l'esmentada voluntat.

4.1. «Animus testandi» i testament atorgat en forma epistolar

Requisit essencial dels negocis jurídics testamentaris és la voluntat de testar dels qui els atorguen. Aquesta voluntat de testar és del tot evident en els testaments notariais, però en els actes "mortis causa" atorgats privadament cal que aquella consti de manera clara. Hom pot afirmar (Joan MARSAL GUILLAMET, *El testament*, Barcelona, 2000, pàg. 150) que mentre en els testaments atorgats davant fedatari públic la mateixa compareixença del testador davant el notari constitueix una mostra de l'existència de la voluntat de testar, en el testament hològraf aquesta voluntat

s'evidencia si consta amb claredat que la destinació de béns té caràcter imperatiu i es fa per a després de la mort del testador.

Son força els casos en què la jurisprudència ha resolt que la falta d'*animus testandi* determina la inadmissió de determinats documents hològrafs com a testaments, en concret aquells en què només hi havia un projecte de testament o en què es manifestava un simple desig però no realment una intenció de testar (STS de 8 de juliol de 1940, RJ 1940/689, i de 24 de novembre de 1958, RJ 1958/3800).

El que sí poden tenir els documents explicatius –no dispositius– de la darrera voluntat és un valor interpretatiu. Estaríem davant dels mitjans de prova extrínsecs del testament, admesos per la jurisprudència (vegeu Antoni VAQUER ALOY, *La interpretación del testamento*, Barcelona, 2003, pàg. 70 i ss.).

Doncs bé, si s'utilitza la via epistolar, l'*animus testandi* encara és més discutible, fins i tot en el cas en què les paraules utilitzades semblin donar a entendre que es vol testar. És estrany que en una carta es contingui una autèntica declaració de voluntat testamentària. El més normal és que s'estigui expressant un simple desig o es doni a conèixer el contingut d'un testament.

Hom podria al·legar, com a fonament del testament en forma epistolar, que el que el causant vol és assegurar-se que el destinatari custodii el testament i el presenti a la mort del causant. Ara bé, si és això el que es pretén, res no obliga a què el negoci testamentari estigui integrat dins la mateixa carta, sinó que testament i carta poden constituir documents separats: així passa quan en la carta es diu que s'adjunta el testament, amb la finalitat que el destinatari el conservi.

Amb tot, el testament en forma epistolar ha estat admès per doctrina i jurisprudència: l'exemple més conegut és el de la STS de 8 de juny de 1918 (MP: Antonio Gullón), en el que la testadora va escriure un document amb el següent contingut:

“Peñañiel a 24 de Octubre de 1915. Pacicos de mi vida: en esta mi primera carta de novios va mi testamento, todo para ti, todo, para que me quieras siempre y no dudes del cariño de tu Matilde”.

Ara bé, cal matisar que el document en qüestió no era una carta, sinó que només estava escrit en forma de carta. És a dir, era un testament hològraf adreçat a una persona concreta, precisament l'instituït hereu. Tot i que l'encapçalament –*“Pacicos de mi vida”*– doni a entendre que és un escrit adreçat al marit de la causant, conegut col·loquialment per *Pacicos*, la *“primera carta de novios”* a què es refereix la testadora no és la que suposadament constitueix el seu testament, sinó que aquest s'escriu en un full en blanc d'aquella carta. És a dir, aquella *“carta de novios”* constitueix el suport material en el que s'escriu el testament hològraf. L'*animus testandi* era palès a l'esmentat document, com declarà expressament la sentència: *“Doña Matilde pensó, quiso decir de modo cierto y tuvo firme propósito de ordenar su voluntad postrera al decir «va mi testamento»”.*

Tornant ja a l'anàlisi de la carta de la Sra. Maria C. S., tot i que les sentències d'instància, sorprenentment, no ho van entendre així, considerem evident que no es pot catalogar com un negoci jurídic testamentari. En favor de la seva validesa, la sentència de l'Audiència donà, entre altres arguments, el principi de *favor testamenti*. Aquest principi ha estat aplicat en algunes sentències pel TSJC, però a supòsits ben diferents que el que ens ocupa. Així ha succeït en les STSJC de 23 d'abril de 1998, en relació amb un testament hològraf en què no constava el lloc on s'havia atorgat, i la de 25 de novembre de 1996, respecte d'un testament atorgat davant rector malgrat l'existència de notaria en el poble, que van declarar vàlids els testaments d'acord amb l'esmentat principi, entre d'altres arguments. Però el cert és que el supòsit de fet d'aquestes sentències és ben diferent de la que ara comentem, ja que la voluntat de testar no oferia cap dubte i només s'infringien alguns requisits de caràcter més aviat formal. En canvi, en la carta tramesa per la Sra. Maria C. S., el que es constata que falta és precisament l'*animus testandi*.

Efectivament, tot i que al final de la carta es digui "*Aquest és el meu testament*", no hi ha *animus testandi*, ja que el que s'està fent és explicar el contingut d'un testament (o millor dit, d'un suposat testament, perquè aquest mai no va aparèixer). La Sra. Maria C. S. no estava testant, sinó que comunicava a un creditor seu quan li pagaria el deute i alhora que l'havia beneficiat en el seu testament, tot detallant-li la resta del contingut d'aquella suposada disposició successòria. Un document en el que es fa referència al contingut d'un testament anterior, mai no pot valer com a testament. Seria del tot inacceptable que, per exemple, un testament pogués quedar revocat per una carta en la que el signant digués que el contingut del seu testament era un altre.

A més, resulta decisiva la declaració d'un testimoni que es feia ressò de la facilitat amb la que la causant prometia a determinades persones que les beneficiaria en el seu testament. Aquesta carta, de fet, sembla ser una més d'aquestes promeses. A la pregunta de si la Sra. Maria C. S. "*en algún momento le hizo ofrecimiento al testigo de acordarse de él en su testamento*", el testimoni contestà: "*cientos de veces, puesto que por cada favor que pedía y se le hacía o cualquier detalle que se tenía con ella, era lo primero que hacía, ofrecimiento de acordarse en su testamento, incluso al testigo y a su familia había dicho que los inquilinos de las casas de su propiedad, serían a la postre los que se favorecerían de ellas a su fallecimiento pasando a ser titulares; que firmaba con facilidad los papeles que le ponían por delante*".

En conclusió, és del tot evident que, malgrat que en alguns dels seus extrems el contingut de la carta pogués coincidir amb la darrera voluntat de la causant, no es pot admetre la seva validesa com a negoci testamentari.

4.2. Institució a títol universal o particular

La manca de qualificació de la carta com un negoci jurídic testamentari fa innecessari de plantejar-se si es tractava d'un testament o d'un codicil. Amb tot, tenint en compte que tant l'Audiència com el Tribunal Superior fan unes breus consideracions al respecte i atès l'interès del tema, en la hipòtesi que es tractava d'un negoci mortis causa, apuntem algunes reflexions sobre aquesta qüestió.

Per a què es tracti d'un testament, cal que el negoci de darrera voluntat contingui institució d'hereu (arts. 109.1 CDCC, 136 CS); si no n'hi ha, estarem davant d'un codicil (arts. 106 CDCC, 125.4 CS), i caldrà obrir la successió intestada, amb el consegüent dret a la quarta falcídia de l'hereu intestat (arts. 226 i ss. CDCC, 274 i ss. CS). Per tant, no es tracta d'una qüestió merament formal o semàntica, sinó que les conseqüències d'una o altra qualificació del negoci són patrimonialment força rellevants.

En la carta no s'institueix cap hereu. El TSJC ve així a desmentir l'afirmació de l'AP que la disposició dels diners sobrants fos una *"disposició de vocació universal"*, tot negant *"que la carta finalitzi «amb una vocació d'universalitat» com diu l'Audiència en el fonament SISÈ, ja que el repartiment a què la carta allà es refereix només afecta de manera singular als diners que li sobrin de la 2^a. paga de la venda del terreny, i no al romanent dels béns"*.

D'acord amb l'art. 137 CS (art. 109.2 CDCC), *"La simple utilització pel testador del nom o la qualitat d'hereu o la disposició a títol universal, baldament hom no empri aquella paraula, implica institució d'hereu, sempre que sigui clara la voluntat del testador d'atribuir a l'afavorit la condició de successor en tot el seu dret o en una quota del seu patrimoni"*. En la clàusula en qüestió *"I el diner que sobri, més els avançaments que jo faci durant el temps que Déu em doni de vida, es repartirà amb els meus tres cosins i vostè"* - és obvi que no es nomena cap hereu, i tampoc es fa cap disposició a títol universal, ja que aquesta no recau sobre *"la resta dels meus béns"*, sinó només sobre *"la resta de diners"*, llegat previst expressament com a tal a l'art. 302.II CS. Sembla obvi que no existeix la *"voluntat del testador d'atribuir a l'afavorit la condició de successor en tot el seu dret o en una quota del seu patrimoni"*. La *"testadora"* simplement vol atribuir a unes persones els diners que li quedin quan ella mori, però els destinataris dels diners no veiem que li mereixin una consideració diferent que la resta de beneficiaris del testament.

Per a qualificar un successor com a hereu l'art. 137 CS atén a dos elements: la designació com a hereu *"nomen"* - i la disposició universal *"assignatio"*. En la clàusula en qüestió ni es nomena hereu al beneficiari, ni se li fa una atribució a títol universal, per la qual cosa és obvi que cal donar-li la consideració d'un llegat. Els casos realment problemàtics a la pràctica són aquells en què no coincideixen *"nomen"* i *"assignatio"*, ja sigui perquè es nomena un successor com a hereu i se li fa una atribució a títol singular, o bé perquè tot i fer-li una atribució universal se'l qualifica com a legatari. L'hereu en cosa certa està contemplat expressament a l'art. 138 CS, però res no es diu sobre el segon d'aquells supòsits.

D'aquesta manera, per a una disposició amb la formulació següent: *"Llego la resta dels meus béns al creditor i als meus tres cosins"*, caldria convenir que es tracta d'una disposició a títol universal, per la qual cosa es podria entendre que es tracta realment d'una institució d'hereu, d'acord amb l'art. 137 CS. Ara bé, el problema aquí rau en la qualificació pel testador de la disposició com un llegat. El testador no diu *"Deixo la resta dels meus béns..."*, o *"La resta dels meus béns seran per a ..."*, sinó que parla expressament de *"llegar"*.

Una primera solució seria l'aplicació analògica de les regles de l'art. 138 CS relatives a l'hereu en cosa certa, que fan dependre la seva qualificació com a hereu o legatari en funció de la

concurrència o no d'un hereu "normal". Si no hi hagués hereu universal aquell tindria la qualificació d'hereu, mentre que en el cas que sí s'hagués instituït un hereu seria legatari.

Però no és aquesta una solució que considerem satisfactòria, atès que entenem criticable el tractament que l'art. 138 CS dona a l'hereu en cosa certa. El principi d'incompatibilitat de títols successoris, citat expressament en el Preàmbul § II.2 del Codi de Successions com a fonament de la regla, no quedaria infringit si l'hereu en cosa certa sempre fos considerat legatari, ja que la possible obertura de la successió intestada implicaria no la concurrència d'hereus testamentaris i hereus intestats –que és el que impedeix el principi *nemo pro parte* d'acord amb el seu significat actual- sinó només la coexistència d'un testament i la successió intestada, permesa per l'esmentat principi.

En la nostra opinió, la solució hauria de passar per atendre exclusivament la voluntat del testador, d'acord amb l'art. 137 CS, i prescindir de les rígides conseqüències del principi *nemo pro parte*, de tal manera que la disposició a títol universal només implicarà institució d'hereu si és "clara la voluntat del testador d'atribuir a l'afavorit la condició de successor en tot el seu dret o en una quota del seu patrimoni". Realment, la majoria de vegades la disposició a títol universal implicarà aquella voluntat, però no sempre. En alguns casos la disposició universal no constitueix sinó una manera més senzilla de designar una pluralitat de béns singulars.

Un exemple clar de la situació a què es fa referència seria el següent testament:

- Institueixo hereu el meu fill, a qui li llege la casa.
- Llege l'apartament a la meua filla.
- Llege la resta dels meus béns a la meua esposa (i resulta que al causant no li queden més que alguns béns de poc valor).

Considerar que l'esposa és hereva perquè se li fa una disposició a títol universal entenem que, en aquest cas, aniria contra la voluntat del testador.

Amb la solució que proposem es facilita la possibilitat de disposar de tota l'herència en llegats. Com ha posat en relleu Joan MARSAL (*El testament*, pàgs. 25 i 31), per a què això sigui possible caldrà, d'acord amb el dret general de Catalunya –una altra cosa és a Tortosa, art. 271.4 CS- que el testador hagi nomenat un marmessor universal de lliurament del romanent dels béns, altrament caldria obrir la successió intestada. És a dir, per a poder distribuir tota l'herència en llegats i excloure de la successió a un successor a títol universal (hereu, testamentari o legal), caldran dos requisits:

- 1.- El nomenament d'un marmessor universal de lliurament del romanent dels béns que, a falta d'hereu, serà qui realitzarà les seves funcions, entre elles complir els llegats (art. 316.2 CS). Si no s'ha nomenat aquest marmessor, tot i que la disposició compregui tots els béns del causant, caldria obrir la successió intestada i cridar els hereus intestats, els quals, tret que el causant ho hagués prohibit, art. 274.2 CS, podrien retenir la quarta falcídia (arts. 274 i ss. CS).

2.- Que el testador hagi disposat -en testament o codicil- de tots els béns que integren l'herència. L'existència de béns vacants -béns no atribuïts a ningú- conduiria a la crida a l'hereu intestat, que no solament faria seus aquells béns, sinó que a més a més, com s'ha dit, tindria dret a la quarta falcídia. Doncs bé, aquesta disposició singular de la totalitat dels béns és més factible si s'accepta com a tal una disposició del tipus "Llego la resta dels meus béns...", que si no pas se l'obliga a disposar singularment de cadascun dels seus béns, ja que el més fàcil serà que sempre resti algun bé no atribuït a cap beneficiari per causa de mort.